

Proslav

Ovim zbornikom predajemo javnosti veći dio izlaganja na filozofijskom simpoziju »Povijesno mišljenje u obzoru suvremene filozofije« održanog 20. ožujka 2015. u organizaciji Odjela za filozofiju Matice hrvatske u Matičinoj Palači u Zagrebu. U zbornik je uvršten i naknadno predani tekst Žarka Paića, koji je u vrijeme održavanja simpozija, premda najavljen, zbog bolesti morao otkazati sudjelovanje. Tekstovi izlaganja su u svrhu objavljivanja dorađeni i ponegdje u znatnoj mjeri prošireni.

U ime organizatora zahvaljujem svim izlagačima na njihovu trudu oko pripreme zahtjevnih i temeljitih priloga, kao i prisutnim slušateljima koji su primjerenom pozornošću i povremenim poticajnim raspravama sudjelovali u pokušajima razumijevanja i tumačenja filozofijskog djela autora koji je manje-više usuglašeno priznat kao jedan od najznačajnijih, ali ujedno i najteže razumljivih te utoliko i danas nedovoljno recipiranih hrvatskih mislilaca 20. stoljeća. Jednako srdačno zahvaljujem vodstvu Matice hrvatske za spremnost da uvrsti simpozij u bogati program svojih djelatnosti, kao i glavnoj urednici izdanja MH gospođi Romani Horvat i grafičkom odjelu MH na svesrdnom angažmanu u ostvarenju publikacije.

Gotovo svi sudionici simpozija neposredno su poznavali Vanju Sutlića i mogu se u većoj ili manjoj mjeri smatrati njegovim filozofijskim učenicima. Stoga nije čudno da je simpozij uz samorazumljivu kritičnost u pristupu bio osjetno prožet i intimnim

ugodajem poštovanja i zahvalnosti. Jer kako uopće dostojno zahvaliti misliocu do vlastim pokušajima mišljenja? U jednom od posljednjih svojih javnih istupa u proljeće 1989. Sutlić je u razgovoru za jednu zagrebačku reviju o biti i naravi filozofije i filozofijske egzistencije uz ostalo rekao: »Filozof se nalazi u teškoj ili u najtežoj situaciji koja nije ni fizička ni psihička tegoba. O njegovu odgovoru ovisi hoće li uopće nešto povijesno biti ili ne biti. [...] Filozofija je dakle maksimalna moguća avantura čovjeka.«

A u jednom od mnoštva nekrologa povodom njegove smrti koncem iste godine jedan od sudionika ovog simpozija napisao je: »Smrću filozofa Sutlića, jednog od posljednjih koji filozofiju nisu htjeli rastopiti u potrebama neposrednog trenutka, kao da se i u našoj sredini, do besvijesti obuzetoj političkim zanosima i nespretnim padovima, praktičkom umu drastično pokazuje ono što je taj filozof stalno govorio: da filozofije više nema i da se njeno vrijeme dovršilo. Taj nedostatak filozofije proživjet ćemo vrlo teško i bolno [...]. U općoj nevjerici [...] uspomena na Vanju Sutlića bit će nešto više od sentimenta: jer s njim je u našem gradu filozofija živjela usprkos svojoj smrti. Smrću Vanjinom, smrću tog neponovljivog predavača i jednog od najšarmantnijih pripovjedača Zagreba, zamrijet će i dobar dio onog najživljeg u filozofiji: razgovor.«

Vjerujem da u ime većine izlagača na simpoziju i svih autora u ovom zborniku smijem reći da je jedan od bitnih poticaja za njegovo organiziranje bio posvjedočiti da se predviđanje sabrano u ovim riječima ipak nije u potpunosti obistinilo i ujedno utemeljiti mogućnost da možda jednom bude posve opovrgnuto.

Tekstovima izlaganja održanih na simpoziju u zbornik je dodan prilog Biserke Drbohlav, dugogodišnje Sutlićeve suradnice u pripremanju njegovih tekstova za tisak i objavljivanje, te jedan od posljednjih pisanih iskaza Vanje Sutlića, sačuvan u arhivu njegove ostavštine koju je, zajedno s filozofovom knjižnicom, u prosincu 2013. od njegovih nasljednika na čuvanje i istraživačku obradu preuzeo Institut za filozofiju. Tekst je u izvorniku

nenaslovljen; naslov potječe od priređivača. Izvornik nije pisan Sutlićevom rukom, već ga je prema njegovu diktatu u proljeće 1989. godine pisala Biserka Drbohlav, a autor ga za života nije dospio autorizirati. Priređivač je ponegdje neznatno redaktorski intervenirao u tekst, pazeći pritom da ničim ne izmijeni filozofski smisao. U bilješkama su dana dva pojašnjenja i jedna moguća emendacija. Tekst je očigledno tematski i sadržajno srodan sa zapisom naslovljenim »Osnovni obrisi povijesnog mišljenja« i objavljenim u dodatku knjizi Vanja Sutlić, *Uvod u povijesno mišljenje: Hegel – Marx*, priredili Damir Barbarić, Biserka Drbohlav, Dimitrije Savić, Demetra, Zagreb 1994, str. 173–174, autograf kojeg je također sadržan u ostavštini. Ranije je bio objavljen u časopisu *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 40/1(79) (2014), str. 335–342. Priređivač zahvaljuje izdavaču časopisa i nasljednicima autorskih prava Vanje Sutlića na dopuštenju za objavljivanje u ovom zborniku.

Priređivač